СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 86. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 2-го травня 1946. No. 86. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, May 2, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

УРЯД ПІДГОТОВЛЯЄ АКЦІЮ РАТУВАННЯ ГОЛОДНИХ В НАЙБЛИЖЧУ ЗИМУ

Після конференції з президентом Труманом в Білім Домі предсідник Спеціяльного Комітету для Голодової Конечности Честер С. Дейвис подав до прилюдного відома заввагу, що теперішні посилки харчових продуктів до територій навіщених голодом є лише першою поміччю в загальнім нещастю, щоб відвернути смерть від міліонів людей. Він звертає увагу, що недостача харчів зросте цього року внаслідок посухи і забивання худоби по фармах.

Усі добровільні зменшення консумції харчів можуть бути добрі лише вчасі переднівку, але це не зменшить небеспеки більшого голоду зимою 1947 року. Тому наш край мусить поробити відповідні пляни для заряджения загальній катастрофі — оце думки Дейвиса.

НЕБЕСПЕКА ПРОДАЖУ ВОЄННИХ ТАЙН.

Спеціяльна сенатська Правнича Підкомісія відбуває тайні переслухування над звідомленнями, що підприємство Рейтіо Мануфакчюринг Компані з Валтам, Масс. дістало замовлення від советського уряду продати йому готові вироби електроників і радару і дати інструкції, як ці винаходи виробляються і як складаються. Ці винаходи вчасі війни вважалися за вершкову воєнну тайну, одначе закон не забеспечує їх перед продажом до чужих держав. Тому підкомітет хоче збагнути, яким способом такі тайни вітверто виставлені на продаж і як цьому зарадити.

ВИБУХ АМУНІЦІЇ НА ВОЄННІМ КОРАБЛІ.

В пристані коло Ліонардо [illegible] Гук, стейті Ню Джерзі, вибухла [illegible] на воєннім кораблі [illegible]. Згинуло 5 моряків, а яких 60 зазнало покалічення. Вибух трапився вчасі перевантажування амуніції в скринях і знищив лише частину корабля. В околиці стояли інші кораблі, готові до перевантажування амуніції, одначе їм ніщо не сталося. Коло Ліонардо находиться найбільший склад амуніції в Злучених Державах і тому вибух міг прибрати розміри великої катастрофи.

ЛУЇС ЗАПОВІДАЄ СТРАЙК В ПРОДУКЦІЇ ТВЕРДОГО ВУГІЛЛЯ.

Страйк серед майнерів мягкого вугілля може поширитися ще і на продукцію твердого вугілля, яка обіймає 75,000 майнерів в околицях Скрентону-Вилксбері, у Пенсилвенії. Луїс зголосив можливість їхнього страйку з початком місяця червня, як цього вимагає закон. Настрій уряду до такої загрози вказує найліпше поведінка дотеперішнього урядового посередника для майнерських справ Пола М. Фулера. Коли він почув, що Луїс заповів страйк і йому припавби обовязок дальше звести разом підприємців із Луїсом, Фулер вніс резиґнацію із свого становища хоч він був високим урядовцем впродовж шість літ. Секретар Білого Дому Чарлс Рос заявив, що президент Труман не має наміру вмішуватися в наладнання страйку майнерів.

НАЙШЛИ СПОСІБ СЛІДИТИ ОБІГ КРОВИ.

В університеті Каліфорнія придумали спосіб, як вжити радіо-активні гази до слідження обігу крови в людськім тілі. Ці гази повстають при розколюванню атому. Д-р Гардин Джовнс ствердив, що ці гази можуть проникнути навіть клітини людського тіла і цим способом можуть слідити рух крови. Від часів Аристотеля намагалися вчені збагнути тайну обігу людської крови і ставили різні теорії, а тепер деякі з цих теорій найшли потвердження. Нові досвіди переводять при помочи машини, яка своєю важністю перевищує атомову бомбу. Машину називають синхротрон. Її винайшов проф. Едвин М. МекМилан, молодий чоловік, який вміє розколювати атом. Коли проголосили винахід синхротрону, довідалися, що водночас і росіяни винайшли таку машину.

ШВИДКІ КАМЕРИ БУДУТЬ РЕКОРДУВАТИ РУХ АТОМОВОЇ БОМБИ.

На експерімент із атомовою бомбою на острові Бікіні зарекрівано 60 фотографічних камер, які можуть зарекордувати тисячі образків упродовж одної секунди, а деякі здіймають образки одної міліонової частини секунди. Такі камери придумано в лябораторії Бел Телефон, що їх збудувало підприємство Вестерн Електрик у Ню Йорку.

ЗВІЛНЯЮТЬ 1,243,670 ФЕДЕРАЛЬНИХ УРЯДОВЦІВ.

Конґрес випрацьовує проект, щоб з днем 30. червня 1947 р. звільнити 1,243,670 федеральних робітників у різних цивільних бюрах.

Спільна Англьо-Американська Комісія домагається впущення 100,000 жидів до Палестини

Англьо-Американська Комісія для студій жидівської проблеми в вЕропі і в Палестині виготовила для вжитку обох інтересованих урядів звіт після чотиромісячної праці. У звіті комісія домагається впущення 100,000 европейських жидів до Палестини ще перед кінцем біжучого року, одначе відкидає жидівські домагання для створення жидівської держави, а також відкидає домагання арабів, щоб вони мали право цілковитого володіння цею країною. Комісія стверджує, що християнський світ має претенсії до цеї країни, як до Святої Землі.

Рішення комісії вважається лише директивою для обох урядів, але вона не має обовязуючої сили. Американський член спільної комісії Бартлі С. Крум із Сан Франсиска, каже, що президент Труман у розмові з ним висловив думку, що треба буде цього рішення притримуватися. — Становище американських жидів у цій справі поділене тому, що деякі організації стоять за створення жидівської держави в Палестині.

СЕНАТОРИ ПРИЙМАЮТЬ ПРИХИЛЬНО ПЛЯН РОЗБРОЄННЯ НІМЕЧЧИНИ.

Плян секретаря стейту Бирнса, предложений на конференції Чотирьох Потуг в Парижі, щоб Німеччину розброїти на 25 літ і піддати під спільну контролю Чотирьох Потуг, зазнав прихильного приняття серед поодиноких сенаторів у Вашингтоні. Тому, що це є колишній плян сенатора Вандерберга, визначного члена Републиканської Партії, републиканські сенатори ставляться прихильно до цього пляну і тим вказують, що це загально американська справа, а не справа поодиноких партій. Ці, як і інші сенатори зазначують, що плян є в рамцях Атлянтійського Чартеру і колиб прийшло до такого порозуміння, то це забеспечилоб світови справжній мир. Деякі сенатори кажуть, що ще не мали часу перестудіювати плян.

АМЕРИКА ЗАПРОСИТЬ РОСІЮ ПРИГЛЯНУТИСЯ ЕКСПЕРІМЕНТОВИ НА БІКІНІ.

Дін Ачесон, урядуючий секретар стейту, виявив, що Злучені Держави запросять усіх членів атомової комісії Організації Обєднаних Держав до участи в експеріменті з атомовою бомбою на острові Бікіні цього літа. Тому, що до комісії О.О.Д. входить советський делеґат Андрій Ґромико, він теж дістане запрошення. Зрештою запрошени дістануть всі 11 держав, які є членами Ради Забеспеки О.О.Д. і ще окремо Канада.

Українські політичні ґрупи, що є на скитальщині в Европі, погодились і створили спільний комітет

Достовірні джерела з Европи звідомляють, що сталося це, що було довго загальним банням української еміґрації в Европі: На терені західної Европи прийшло отсе до порозуміння між поодинокими українськими політичними угрупованнями щодо дальшої акції й тактики на міжнародній арені, а впершу чергу щодо виступів перед аліянтськими владами. Для тої цілі створено Контактний Комітет з представників усіх українських ґруп на скитальщині.

СТАЛІН ДАЛІ ПРОТИ „МІЖНАРОДНИХ РЕАКЦІОНЕРІВ", ЩО Є ЗА ВІЙНУ.

Спиводу 1. травня видав Сталін приказ до червоної армії, офіцирів, мужви, ґенералів і адміралів та працюючих, у якому підписав себе в такий спосіб: „Міністер збройних сил СССР, ґенераліссімус Советського Союзу". У приказі заповів, що Совети будуть держатися у своїй політиці шляху миру і забеспеки. Згадав, що Другу Світову Війну спричинили „сили міжнародної реакції", додаючи, що такі сили підготовляють і Третю Світову Війну, обстоюючи свої вузькі та еґоїстичні інтереси. Пригадав слова Леніна, як то треба в мирі бути осторожним і підготовляти сили для оборони, а навязуючи до цього підкреслив, що тепер треба бути Советам на сторожі ще більше, ніж це було в війні. Значиться, казав Сталін, що треба далі розбудовувати мілітарну силу і зручність офіцирів, вояків і маринарів, що мусять стати з кожним днем щораз краще мілітарно вишколеними. При кінці зарядив, щоби 1. травня віддано салют з 23 гарматніх вистрілів в Москві й столицях поодиноких републик, а крім цього в таких містах як Львів, Кеніґсберґ, Хабаровск, Владивосток і Порт Артур, та в таких геройських містах як Ленінґрад, Сталінґрад, Севастополь і Одеса.

В ПАРИЖІ ДІЄ ПРОТИ-СОВЕТСЬКИЙ БЛЬОК, КАЖЕ ТАСС.

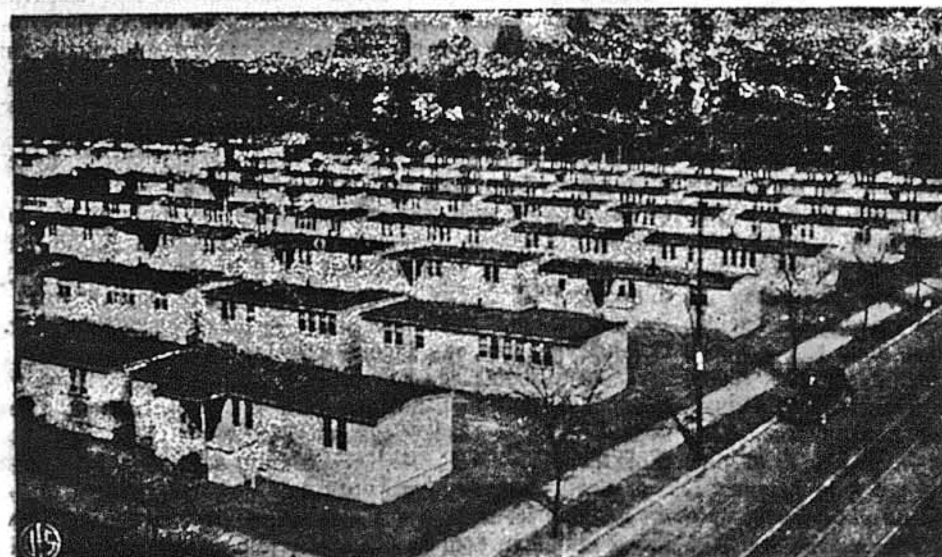
Кореспондент советської пресової аґенції Тасс звідомляє з Парижа, що світова преса поставилась холодно до пропозиції секретара стейту Бирнса в справі 25-літнього союзу Чотирьох Потуг. Але за те все, пишеться далі, скидається вину на Совети. В Парижі, пишеться далі, можна завважити сильну ґрупу, що діє проти Советів. Та ґрупа представляє держави, що хочуть накидувати свою волю іншим державам і всюди підставляють ноги Советам.

ПРЕДЛОЖЕНО ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДЕКЛЯРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.

Комісії Для Людських Прав, яка діє від імени Економічної і Соціяльної Ради Обєднаних Держав, уже предложено проекти міжнародної декларації про права людини. Зладив це представник Куби. Представник Злучених Держав виготовив декларацію про свободу преси. А про основні людські права предложив внески представник Панами.

ШАХТ ОБОРОНЯЄ СЕБЕ „ПАЦИФІЗМОМ".

Гялмар Шахт, стоючи перед Міжнародним Трибуналом у Норембергу, представив себе особою, що була завжди проти війни. Казав, що Гітлер ошукав світ, Німеччину і його. Крім того назвав його цеуком в економічних справах.

ДОМИ ДЛЯ СТУДІЮЮЧИХ ВЕТЕРАНІВ.—Цей ряд домів, що їх виставлено на університетськім городі Шікаґовського Університету, призначені для воєнних ветеранів, що вчаться в університеті. Понад 30 жонатих ветеранів вже мешкають у тих домах. А є місце приблизно на 100 ветеранів і їхніх родин.

ПРОПОЗИЦІЯ БИРНСА В СПРАВІ СОЮЗУ ЧОТИРЬОХ ПОТУГ СПАЛА МОВ „ГРІМ З НЕБА"

Найбільша американська дипльоматична сензація — пропозиція 25-літнього союзу Чотирьох Потуг для контролі Німеччиною, а далі й над Японією — застала британців і французів цілком не підготованими, як до цеї справи віднестись. Звідомляють, що це впало мов „грім з неба" навіть на таких, що займають високі урядові позиції, бо й вони про не досі ніщо не знали. Советську пропозицію, щоби спершу розглянути справу теперішнього німецького розброєння, вважають викрутом. Знов британці моглиб згодитись на це „в принципі", але є за відложення цеї справи, а французи, хоч хвалять саму думку, вважають її невистарчальною, коли іде про зліквідування воєнної загрози збоку Німеччини.

ЗАМАХ НА ҐЕН. МЕКАРТУРА.

Комуністична демонстрація в Токіо, що її приготовлювано на день 1. травня, мала бути днем, що закінчить життя ґен. Доглеса МекАртура, начального аліянтського команданта в Японії. Одначе американська розвідка викрила це вчасно при японській допомозі. Провідником замаху був Гідео Токаяма, що служив давніше в японській поліції, а потім належав до летунів-самогубців. Один з заговірників є в американських руках. Це той, якого Токаяма хотів строїти, недовіряючи йому. Та отруя не була надто сильна і його вдалося в шпиталі відратувати. Секретар комуністичної партії Токуда заявив, що комуністи не мають нічого спільного з тим атентатом і не чули про ніякого Токаяму. Японський уряд висловив ґен. МекАрторови свій жаль, що щось таке було пляноване, а японський загал побоюється, що наслідком цього буде загострена оку[illegible]ія.

РОЗСЛІДЖУЮТЬ ФРАНКА СЕКРЕТНО.

Підкомітет Ради Беспеки Обєднаних Держав, що має занятись рослідженням, чи режім ґен. Франка в Еспанії спричинює міжнародні конфлікти і є загрозою мира в світі, зійшовся на наради, щоби обговорити методи праці. Наради були тайні й так буде в будучині. До підкомітету належать представники таких держав: Австралія, Польща, Китай, Франція і Бразилія. Тільки та остання має з Еспанією правильні дипльоматичні звязки, хоч теж напружені, бо відмовилась приняти тепер еспанського амбасадора, висланого урядом ґен. Франка, як їй неприємливого. Отже якби навіть члени цього підкомітету хотіли поїхати до Еспанії й там випитувати ґен. Франка чи кого другого, то ледви чи Еспанія далаб на це згоду. Одно певне, що Британія й Америка дадуть цій комісії повно матеріялів проти режиму ґен. Франка, а особливо зроблять це Совети.

АВСТРІЯ І ТИРОЛЬ.

Полудневий Тироль, який належав по першій світовій війні до Італії,, не буде знов повернений Австрії, як цього населення домагається. На це вже мали погодитись міністри Чотирьох Потуг, що радять у Парижі.

КЛОПІТ З ТРІЄСТОМ.

Великі потуги не знають ще далі, як вирішити справу приналежности пристані Трієсту і округи Венеція Гюлія. Молотов запропонував, щоби мати ще одні наради в цій справі і запросити на них італійців і югославян. Експерти, що їх вибрали для полагоди цеї справи, в нічому не помогли, а тільки внесли ще більше замішання.

ЯК БУДЕ З РУРОМ?

До найтяжчих квестій, які треба Аліянтам вирішити, належить справа, що зробити з Німеччиною. А головно з Руром і Рурською областю, що такі багаті в природні багатства. Франція є за поділом Німеччини на сфедеровані частини і інтернаціоналізацію Руру в такий спосіб, щоби ця частина була цілковито відірвана від Німеччини. Анґлія була досі проти цього, виходячи з заложення, що Рур тісно звязаний з економією Німеччини. Та тепер мабуть і Анґлія міняє своє дотеперішне становище й пропонує [illegible]народну контролю над Руром на 50 років.

ЧИ РОЗСЛІДЖУВАТИ ХАРЧІ В ЯПОНІЇ?

Між членами Аліянтської Ради Чотирьох Потуг, що урядує в Японії, зайшло непорозуміння в справі харчевого стану Японії. Представник Советів домагався, щоби цей стан розслідити. Проти цього не заявилися представники Британії й Китаю. Зате американський представник і голова Ради, Джордж Ачесон мол., заявив просто з моста, що це є виключно американська справа, якою займається ґен. Мекартур. Та ще додав, що для Злучених Держав виглядає краще, щоби посилати до Японії більше харчів ніж війська для окупації.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y.
BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГОРДІ НЕЩАСНОЮ ДОЛЕЮ!

Від автора статті про советський „рай", що її поміщуємо, одержали ми такого листа:

„Я прочитав декілька нумерів Вашої газети. Як приємно чути, що там десь далеко є живі люди, які турбуються про нас. Ми не хочемо заслужити жалю у Ваших серцях. Ми хочемо, щоб Ви тільки зрозуміли нашу правду, повірили нам і оправдали наш поступок. Ми вигнанці, що загубили немаючу батьківщину. Ми відплачуємо за гріхи наших прадідів і ми є горді нашою нещасною долею. Ми лише бажаємо, щоб наші кістки лягли на тому шляху, що поведе наше покоління до кращого майбутнього.

„Мої друзі порадили мені писати свої спогади про „советський рай" та життя в ньому. Пораду прийняв і уже почав писати. Але як тяжко писати! Бо можна описати, наприклад, страх, що оволодів нами при витягненню з води трупа людини замісць риби. Можна описати зляк попавши під авто і вийшовши живим. Але як описати той жах, в якому перебував 25 років і зберіг здоровий розсудок?

„Та й для кого писати? Для тих, що все те пережили разом зо мною, воно зрозуміле, відоме й нецікаве. Заокеанські друзі знов не зрозуміють мене. Для них слова: НКВД, пятирічка, змагання, ворог народу, клясовий ворог, ударник, голод, черга і ряд інших таких слів, це скоріш екзотичні слова ніж такі слова, що носять у собі жах і огиду. Вони, читаючи їх, будуть шукати порівнання виходячи з своїх умов, та цього робити не можна. Не можна чоловікови, що вродився сліпим, пояснювати білий колір порівнуючи його з чорним. Не можна ототожнювати чуття голоду з апетитом.

„СССР і Америка лежать на діяметрально-протилежних пунктах земної кулі. Можливо і тому вони мають діяметрально-протилежні поняття про всі істини. В зміст таких слів як: сімя, сумління, обовязок, релігія, свобода, злодійство, там за камяною стіною вкладають зовсім інший зміст ніж Ви в Америці. Тому, якщо схотілиб містити у своїй ґазеті дещо з цього що пишу, то можливо знайдете необхідним помістити і ці мої завваги.

„Я не літератор. Я учитель ґімназії. По фаху математик, що довгий час був директором ґімназії. Продовження спогадів буду надсилати так, як на це дозволять поштові умови".

Поміщаючи ось цей лист, можемо запевнити автора і йому подібних, що й тут в Америці є вже дуже багато таких, що все це розуміють так, як це треба розуміти. Усі спогади про „рай" у Советах є незвичайно цікаві. Скільки би хто про це не писав, другий знайде щось нове й потрясаюче. І траґедія ще не скінчена, а далі відгравається. Тому треба далі писати і виясняти і людське сумління в світі потрясати, щоб вкінці настав кінець отсій траґедії.

Чи є що читати в ґазетах?

Ось таке питання зачепив мабуть згадки зїзду Товариства Видавців Американських Газет у Ню Йорку Алан Барт в журналі „Амерікен Меркюрі". Очевидно, що він має на думці американські газети.

Він у першу чергу стверджує що впродовж останнього століття американські газети дуже багато змінилися. Вони зросли в обємі щодо матеріялу, який друкують, та щодо кількости друкованих примірників. Та зате перестали бути газетами, коли іде про редакційні статті, що повинні відзеркалювати думку, поодиноких редакторів. Газети, каже Алан Барт, назагал дійшли до певного стандарду по цілому краю і між ними нема основних різниць. Вони друкують так званий синдикований матеріял, всеодно, чи в колюмнах чи в образкових додатках, і через те стали одноманітні. Коли поїхати з Ню Йорку до Питсбурга, а потім до Сан Франсиска, то в тамошніх газетах читач найде тісамі статті, навіть з тими самими іменами. І оце стандаризування газет причиняється до цього, що читач не привязує тепер такої ваги до газети, як привязував колись.

Ба навіть і новинки газетярські, — каже він — бувають звичайно всюди тісамі і писані на один лад. Причиною цього ця обставина, що новинки тепер передають газетам по цілому краю три-чотири пресові агенції і лише місцеві новинки додають подекуди зацікавлення ґазетам з різних місцевостей.

Оце є загальний образ теперішніх американських газет. Автор статті вітверто твердить, що це пониження вартости газет в порівнанню з колишніми часами. Колись були газети видавані місцевими підприємцями, одиницями чи корпораціями, і вони мали інтерес для місцевости, в котрій були видавані. Самі видавці мусіли докладати своїх зусиль, щоб місцева публика читала їхні ґазети. Тепер часи настільки змінилися, що лише в малих місцевостях ще існують газети, видавані місцевими фондами, а в великих містах існують газети, що їх називають ланцюховими газетами, тобто такими, що їх видає одна компанія для різних міст. Як приклад на це подає Барт місто Питсбурґ, де є три великі щоденники, а всі вони видавані людьми споза Питсбурґа. Ці ґазети дістають матеріял, ба навіть деякі статті із якоїсь одної централі і тому місцева публика не дуже відчуває, що це її ґазета.

Ще гірше відбивається такий стан на редакційнім персоналі. Бували часи, коли талановитий чоловік, ставши редактором, докладав усіх своїх сил, щоб надати газеті печать свого ума. Читачі інтересувалися думками редактора і вважали, що читанням газети підтримують становище редактора. Тепер і це змінилося. Видавці газет мають свій інтерес у виданню газети. І то нераз відмінний від способу думання редактора. Тому часто буває і таке, що наказують редакторови, яке він має заняти становище в одній чи другій справі. Таким способом ломляться нераз характери визначних і талановитих редакторів, а преса назагал стає ядовою.

Значиться, що в новіших часах так званий особистий журналізм звівся, а на його місце прийшов стандаризований, машиновий. Це відчуває й читаюча публика і тому часто чути нарікання, що в газетах „нема що читати".

Коли пишемо про ці завваги, що відносяться до американських газет, то годі поминути українську пресу в Америці. Вона теж переживає переміну, відповідну до часу. Часто чути докори, що в „українській газеті нема що читати, бо вона пише те, що є в звичайних американських газетах". Правда, воно так буває. Але тому, що новинки з загально американського життя передається на те, щоб інформувати читачів української газети про все, що діється в Америці і в цілому світі. Та проте в українській ґазеті є щось, чого нема в звичайній американській пресі, а це новинки з українського американського життя і з життя українців по цілому світі. Українська газета дає багато місця дописам і новинкам про місцеве українське життя з різних громад.

Вона може бути ще більше інтересною, але це залежить від нашого життя і від читачів, чи вони сповіщають редакцію про різні цікаві прояви місцевого життя в своїй громаді, бо таке робить ґазету інтереснішою для загалу читачів. Теж добре булоб частіше почути думки читачів про різні загальні справи в „Голосах читачів". Це є виміна думок між громадянами, які живуть серед різних відносин, мають нагоду обговорити якусь справу із своїми сусідами, а потім подають свої спостереження до своєї ґазети для вжитку інших читачів. Хто слідить голоси читачів у нашій ґазеті, може самий переконатися про вартість таких заміток.

Ще важнішою справою під теперішню пору є вісти від наших рідних з Европи. Тому рубрика „Що пишуть" стала з ґазеті важним інформаційним чиником про долю чи радше про недолю рідного краю і наших братів. Треба признати, що наші читачі щедрі в надсиланню цих матеріялів і вони сповняють важну працю для списання історії українського народу. Ніхто не знає, які записки, які матеріяли збережуться в Европі з часів теперішнього лихоліття. Тому то спомини з переживань українців на скитальщині, пересилані до нашої ґазети через наших читачів будуть творити колись цінний матеріял для будучих істориків теперішньої доби. А це теж скріпляє інтерес читачів до своєї ґазети і дає їм відповідь на питання „Чи є що читати в українських ґазетах".

І. Пісчаний.

Совєтський „Рай" — це НКВД

Я був обектом 25-річного досвіду советської системи над вихованням „нової" людини, що здатна побудувати **світовий комунізм**. Про ті тернисті шляхи, якими йшли советські люди, та про ті методи, за допомогою яких вели їх „учителі" з табору НКВД, я й хочу розповісти любим читачам, братам по нації — громадянам Америки.

Тяжкі і страшні ці шляхи. Пером земля тобі, любий Данте, але з якою подякою советська людина поміняла б свій „рай" на твій ад.

∴

Він працював за станком на одному заводі імени..., або номер такий то. Коли завод має лише номер, то це значить, що він випускає продукцію для „оборони" — танки, кулемети, гармати, рушниці, автомати, кулі порох, військові літаки і т. і. Колиж завод носить імя, наприклад, Сталіна, або Леніна — то це значить, що він випускає 25-50% продукції для потреб населення — плуги, пудру, комбайни, гребінки, годинники, олівці, гвозді, які надзвичайно трудно дістати в СРСР. Існує навіть такий анекдот: — зайшов одного разу до крамниці селянин і питає: „Чи маєте ви, четвертьові гвоздї?" — „Ні, таких не маємо — відповідають. „А вершкових?" — знову питає дядько — „І таких не маємо".

— „Тоді дайте, хотя півершкових". — „О, таких у нас бракує уже 15 років". — „А правду говорив тов. Сталін, що кінчимо 5-річку і ніяких тобі гвоздів". Попрощався бідолаха і пішов до дому.

Кожен завод, фабрика, школа, колгосп, радгосп, вулиця, палац і інші установи в СССР мусять мати якесь імя. „Щож тут дивного? — запитає читач — адже кожна вулиця села і міста в світі теж мають будь яку назву, це полекшує нам відшукувати адресата, а що торкається фабрики чи то завода, то вони носять імя свого господаря, чи то обєднання господарів".

Любий читачу! Справа не в тому, що вони мають назву, а справа в тому, яким йменням їх назвати. В старовину українці ніяк не хотіли давати своїм дітям імя російського походження. Така-ж справа з імям заводів, міст, вулиць, колгоспів, радгоспів і т. і.

От побудували новий завод; на його пуск приїхали гості з інших заводів, завітали і „соратники" „Великого" Сталіна, (сам Сталін не приїде в гущу робітників, бо боїться, що серед пролетаріяту багато таких, які в знак подяки за „рай" пересадили кулі свого скорострела до голови „батька" Сталіна), і на урочистому зібранні, де десятки сталінських наймитів розхвалюють „рай" і „батька" Сталіна, та лають, на чому світ стоїть, світову буржуазію і всяких там ворогів світового пролетаріяту: Чемберлинів, Чорчилів і Рузвельтів з їх нащадками. Нарешті проголошують: — Прохати партію, уряд і особисто тов. Сталіна — нашого учителя, друга, батька, і т. д., і т. д. — просвоїти нашому заводу імя тов. Чубаря.

І так завод охрестили — його звуть „Завод ім. Чубаря".

Пройшло 2—3 роки. І нарешті, як грім серед ясного неба: Чубар ворог народу, злигався з буржуазією, фашизмом, з закордонною контррозвідкою. Що робити Що діяти? На воротах заводу великими літерами напис — **„Завод ім. Чубаря"**, печатки, штампи, сотні тисяч бланків з таким же написом, кореспонденція, документи робітників, документи заводу, на залізничих ваґонах, що є власністю завода і всюди Чубар і Чубар.

Любий читачу! Чи знаєте, скільки мороки і турбот завдає зміна власного прізвища, але цеж дурниці, бо вам доводиться міняти що найбільше 3—5 документів, а туть доведеться змінити сотні тисяч страшних написів. Але на цьому не кінець. А хто це подав предложення 2—3 роки тому дати назву заводу ім. Чубаря? А хто голосував за це? Чи не мав він звязку з Чубарем? Чи не ворог він народу? І пішли сотні людей до тюрми, а тисячі загубили сон.

Чи відомі, тобі, американський читачу, такі „соратники" Сталіна, як наприклад: Петровський, Чубар, Зіновєв, Троцький, Косіор, Постишев, Балицький, Якір, Скрипник, Затонський, Бухарін, Любченко, Саркісов, Гамарник, Ягода, Єжов і т. д., і т. д. Всі вони, в свій час, займали високі державні пости: народні комісари, начальники НКВД, члени Політ-Бюра і всіх їх перестріляв Ягода по наказу Сталіна, а Ягоду розстріляв Єжов, а Єжова відправив до праотців Берія. А далі Берія на черзі.

Ну щож, туди їм і дорога, не наш гріх, а наше нещастя. Майже в кожному місті були вулиці, що носили їх імя, на кожного припадало щонайменше десять заводів, що носили їх ймення. А скільки агітаційної літератури з їх йменням і портретами! І все це треба було знищити. А це піт і кров робітників і селян.

Я знав, наприклад, таку школу на Донбасі, яку за 10 років „охрещували" 4 рази. Спочатку вона називалась **„Середня Школа ім. Скрипника"**, який в той час був народним комісарем освіти України. Минуло два роки. Скрипник покінчив життя самогубством — „звязався з ворогами народу". Школу назвали ім. Затонського. По трьох роках Затонський пішов за Скрипником, школа одержала імя „Єжова" — того Єжова, який за два роки свого перебування на посаді комісаря безпеки (НКВД) відіслав коло 7 мільонів українців до Сибіру. А потім і його відіслали тудиж. Нарешті школу назвали ім. Крупської — і це, можливо, останній раз: — Крупська, бувша дружина Леніна, яка вже не жие.

Повертаюсь до попереднього. Напочатку статті сказав, що він працює на одному із заводів за станком.

Гудуть і шумлять машини, пищать різці, працює цех. Його імя. Повертається і... у нього завмерло серце, затрусились руки, ноги відмовились служити, заколихалась підлога. Різноманітні звуки злились в один гам і відчувається лише шум у вухах, як в людини, що швидко перенеслась у камеру розрідженого повітря.

Перед ним стоїть постать в робітничій блюзі. Ця постать з прищуленим лівим оком та скривленими в злу усмішку губами, з різким колючим, не моргаючим оком, як в [illegible], що гіпнотизує свою жертву, відома всім робітникам заводу. Це працівник „Секретной Части". Це гачок тих довгих ниток, що їх розкинуло НКВД в гущу населення. На посаду в „Секретную Часть" підбираються типи з черствим камяним серцем, без жалю, з тупим розумом та з темним минулим. Це люди, які без задуми продадуть батька, сина, жінку, приятеля лише за приємну усмішку свого начальника з НКВД.

Тая отака то людина підійшла до нього і так таємно:

— Зайдіть до мене в контору.

У нього відібрано мову, і лише язик напів свідомо, напів інстинктовно:

— Коли?

— Зразу. — І пішов своєрідною походкою, що нагадує і походку матроса на хитаючій палубі, і походку побитого пса, піднявши голову догори, а очима шугає по

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

34)

Як і належалося, обидва німці заперечували все те, що дівчина писала й на що скаржилась, намагаючись представити її в найгіршому світлі. Але я мав неабиякий досвід у цих справах та знав ціну такому очернюванню, як і тактику німців у подібних випадках. Обидва широко оповідали, як вони цінили дівчину та як хотіли їй добра, але вона невдячна все це відкинула, саботуючи працю. Я майже ніколи ані заперечував, ані не висловлював свого погляду на справу та не подавав і натяку про свою думку щодо неї, а тільки нотував їхні слова — це була моя засада, якої я додержувався і яка тільки й допомогла мені в дуже небеспечних ситуаціях, в які мене ставила моя праця. Вислухавши їх, я попрохав покликати дівчину, з якою я говорив у їхній присутности та мав право відкликати її на-бік, щоб поговорити з нею щиро, в чотирі-очі.

За три роки праці й сталого контакту з нашими людьми — зі сходу, чи заходу України — я іноді по ході й по обличчю пізнавав, винен, чи ні. А з того „винен" майже завжди 10% припадало на „винного", чи „вину", а решта на німця. В більшости „винний", чи „винна" обводив усіх сміливим поглядом, ступав певно й задьористо, входячи. А „невинний", чи „невинна" в більшости мав на обличчі вираз повнісінької байдужности, не губився й не накидався, а тільки очима промовляв: дайте мені святий спокій, бо для мене однаковісінько, ні добра, ні справедливости від вас не сподіваюсь.

Стефанія Ц. ввійшла до великої витальні, де ми сиділи, непомітно, наче метелик улетів до середини кімнати, сказала тихенько „ґутен таґ" (добрийдень), підійшла до стола, сіла спокійна в вигідне крісло, наче вона вже давно в ньому сиділа перед тим, тільки виходила кудись на хвилинку, а це знов повернулась. Вона не знала — ні хто я, ні чого приїхав, ні що я за людина. Я її привітав по українськи, промовив до неї кілька слів, а після перейшов на німецьку мову, розпочинаючи справу вже в її присутности.

Вона оповідала все те, що писала в листі до д-ра Б. в Берлін — тихо, без патосу, без пози, тільки видно було, як намагається опанувати своє зворушення й почуття глибокої кривди. Німці поводилися з — висока, пихато, як це вони завжди поводилися, коли я, чужинець, являвся в ролі посередника чи заступника робітників. Хоч видно було, що вони її дійсно шанували то кололо їх, що вона вміє над собою панувати й здатна боронитись. Між іншим, у ті часи пошана, а подекуди й подив до української жінки, особливо до східних українок, так високо й загально піднялася по всій Німеччині, що й найбільший нахаба-німець тихо схиляв свою ґолову.

А після розмови при столі ми вийшли на двір, а я з нею вдвох відійшли собі на бік від німців і вона мені оповіла як свойому землякові щиро й зворушливо про всі свої кривди, розчарування, про глибоку образу українки, що німці хотіли її купити, намагалися обернути її серце проти її власного народу, а як їм це не пощастило, почали мститися й зневажати чинно, тобто бити.

— Тепер я розумію, якими кривими стежками вони йдуть, але не дійдуть, я вам присягаю, пане, що не дійдуть, а онте сонце, що на небі, буде мені за свідка... — закінчила.

Ось що я писав у свойому докладі д-рові Б. до Берліна та й свойому німецькому начальству в Ольденбурґу:

— „З доручення... і т. д., дня... і т. д., я відвідав... і т. д., де вислухав обидві сторони в справі скарги Стефанії Ц. на своїх старших щодо побиття, знущань, намагання її понімеччити, втягти в націонал-соціялістичну партію, з метою використати для Німеччини, тощо.

— „Українка Стефанія Цимбаліста, вчителька з Галичини, народжена дня 2. лютого 1914 р., від дня 6. 4. 1944 р. наставлена на працю в згаданій школі як домова служниця та підручна на кухні тієї фірми. Цю важку працю вона виконує від 7 год. ранку до 8, або й пів до 9-тої ввечері, без обідньої перерви, якої вона незаконно позбавлена. Як тижневий відпочинок одержує Стефанія Ц. кожної неділі 2—3 години вільного часу, що таксамо суперечить приписам.

— „Ніколи не працювавши фізично, як і гидуючи своєю теперішньою роботою, вона не є досить моторна, що й мало, нібито, викликати невдоволення збоку її старших. Хоч вона й сама не заперечує, що докладала всіх зусиль, щоб навчитися ту працю якнайшвидше й найкраще виконати, але бракує їй сил для цього. Я мав нагоду ствердити, що Стефанія Ц. дійсно слабкого здоровля та на довшу мету до такої праці не здатна. До всього ще й недавні переживання на Батьківщині не зовсім загоїлися в її душі.

— „В справі намагання понімеччити її я ствердив, що такі намагання були дійсно збоку її старших, а й безпосередній її шеф Кунце не заперечує, що він робив різні заходи в цій справі, спочатку навіть без її відома — перед владою й партією, але наткнувся на рішучу відмову з її боку, коли вона про це довідалась. Стефанія Ц. добре говорить і пише по німецьки, є інтеліґентка, вихована й дуже здібна. Це й була та причина, що Кунце всіма силами старався переманити її на бік німців, вписавши навіть до партії. Хоч Кунце й заперечує це останнє, але Стефанія Ц. твердо зізнає, що Кунце ввесь час спокушував її тими пільгами й карієрою, які її ждуть у Німеччині, коли вона вступить у партію.

(Дальше буде).

Контроля цін на харчові продукти

Говорючи недавно про харчове положення в світі — за виключенням Злучених Держав — президент Труман сказав: „Сьогодня більше людей стоїть перед загрозою голоду, навіть голодної смерти, ніж то було в будь якім році війни, а можливо, що й за всі роки війни разом".

Фактом є, що по цілому світі випродуковано харчів за 1946 рік на 12 відсотків менше, ніж то було в довоєнних роках. Згідно з обрахунками спеціяльного, економічного комітету союзників для Европи, яких 100,000,000 мешканців Европи матимуть денну поживу на 1,500 кальорій; 140,000-000 матимуть до 2,000 кальорій, а УНРРА вважає, що доросла людина повинна мати денно щонайменше 2,500 кальорій. В Злучених Державах припадає на одну особу пересічно поверх 3,300 кольорій денно.

Протилежно до того положення, яке було в Европі, в Америці люди відживлялися за час війни ліпше ніж до війни. Не зважаючи на те, що величезну кількість харчових продуктів відсилалося за море для нашого війська та для союзників і не зважаючи на пайкування, пересічний американець поліпшив своє харчування в часі війни.

В роках 1935-1939 на одного американця припадало пересічно 3,250 кальорій денно. На 1943 рік — вже 3,400, а на 1944 — 3,480. Департамент хліборобства припускає, що на 1946 рік пересічна кількість кальорій на одну особу денно буде 3,360 — все ще значно більше ніж до війни.

Є дві причини, чому саме американці могли поліпшити своє харчування в часі війни. Поперше, не зважаючи на брак робітників, американське сільське господарство збільшило свою продукцію на 28 відсотків вчасі війни. Це було надзвичайне досягнення, особливо, як пригадати, що вчасі першої світової війни продукція сільського господарства зросла щойно на пять відсотків.

Друга причина — висока зарібна платня в часі війни. Американці мали змогу купувати більше харчів і ліпших ніж передше. Наприклад, за 1944 рік американець спожив пересічно на 24 фунтів мяса більше ніж до війни.

Проте більші зарібки не мали би такого великого значіння, якби не було контролі цін на харчові продукти. Контроля стримувала ціни від надто швидкого зросту, як то було в часі першої світової війни. Той самий кошик з продуктами сьогодня коштує на два відсотки менше, ніж коштував у травні 1943 року.

Сьогодня маємо перед собою подвійне завдання. З одного боку треба старатися, щоб американці і надалі, в часі миру, так відживлялися як за війни. А з другого — маємо ділитися тим, що маємо з народами інших країн, які терплять голод.

Контроля цін на харчові продукти поможе виконати обидва завдання. Після першої світової війни ціни на харчові продукти підскочили на 37 відсотків. Якщо це станеться також тепер, рівень нашого харчування напевне впаде. Пересічна родина з малими прибутками видає 40 відсотків свого зарібку на харчі. Наколи ціни підскочать, родина буде змушена купувати менше харчів, або гіршої якости.

Затриманням контролі цін на продукти впродовж кількох наступних місяців зможемо втримати наш харчовий рівень. Разом з тим зможемо виконати наші зобовязання перед іншими країнами. Наколи, наприклад, ціни підскочать вгору, УНРРА не зможе закупити на свої фонди плянованої кількости харчових продуктів. В такому випадку має купувати менше, або конґрес має ухвалити більше грошей для УНРРА. Америка обіцяла доставити 225,000,000 бушлів збіжжя на першого липня. За останню половину 1945 року вивезено заграницю 194,000,-000 бушлів.

Обовязком кожного американця є слідкувати за цінами на продукти та доносити про кожде помічення порушення встановлених цін до місцевого відділу „ОПІЕЙ". Підсумовуючи все сказане, приходимо до висновку що:

1. Завдяки контролі цін на продукти люди мають можливість їх купувати. Не забуваймо, що пересічна родина з малими прибутками витрачує 40 відсотків свого зарібку на харчі.

2. Встановлення сталих цін помагає рівномірному розподілу харчових продуктів поміж споживачами.

3. Контроля цін допоможе втримати той високий харчовий рівень, що його здобули в часі війни.

4. Контроля цін поможе виповнити наші харчові зобовязання перед іншими країнами.

Загальна Рада — ФЛІС.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

цеху, вивужуючи нову жертву — „ворогів народу".

Робітник, намагаючись схоронити спокій, подивився йому в слід, поволі перевів погляд на станок і вмілим рухом руки зупинив його. Відгорнув металеві стружки, куском гразної тряпки витер засмальцьовані руки. Минуло декілька секунд — цілком досить часу, щоб думкою пережити все нуждение життя: безрадісне дитинство, безнадійна юність, малі двойко діток з великим горем, молода, постарівша від тяжкої праці та голодування, жінка.

— За які тяжкі провини висить над мною прокляття? Що зробив? Кого скривдив? І все за батька, батька - кулака. Алеж батько працював цілий вік, не мав спокою і відпочинку, намагався придбати і собі і державі. Чим винний він, що кінець його життя припав на ту епоху, коли, всупереч всім законам людства і природи, поважають ледарство, нищать совість, вбивають віру, руйнують сімю, нівечать душу.

1930 рік. Розкулачили, господарство забрали. Батько в далекім холоднім Сибірі, а мати... бідна нещасна мати вмерла з голоду в 1932 році. Ей! мами всього світу! Чи чуєте ви мене? Моя мати вмерла, зівши мяса моєї мертвої сестри, що вмерла з голоду. Людоїдство в 20 сторіччі! Де? В Україні. Там, де панує большевизм. Наші мами благали весь світ, просили допомоги. Ніхто не відгукнувся.

Сотні тисяч віміраючих мам стоять і зразу перед моїми очима з мертвими дітьми на руках.

Я жив як загнаний звір. Всього боявся: друзів, жінки, дітей. Боявся дня і ночі, боявся світа і темряви, боявся сам себе.

Ще раз подивився на станок, обвів зором цех і пішов до „контори". Друзі відвертались, боялись зустрітись поглядами. Розуміли все, хоч не знали нічого.

Образок представляє занепад острова Формози. Японські громадяни вигукують, що під китайським правлінням не йде продукція тому, що китайці забирають навіть такі вози, як бачимо на образку, щоб ними перевезти для себе колишнє японське добро.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Відновив свою професійну канцелярію.

Хочу поділитись з загалом милою вісткою, що наша молода професійна сила, адвокат-ветеран, Іван Романишин, головний радний вибраний другий раз на XXI конвенції У. Н. Союзу в Пітсбурґу, Па., звільнений зі служби світової війни. Він тепер є активним

Іван Романишин.

членом різних американських і американсько-українських орґанізацій, головно в стейті Ню Джерзі. Він теж є предсідником Української Ліґи Північної Америки, вибраний два рази; предсідником українського університетського Союзу; предсідником Українського Політичного Клюбу в Нюарку, Н. Дж.; предсідником Леґального Союзу в Нюарку; молодий адвокат-ветеран говорить добре українською мовою.

Доброго успіху в життю і фаховій праці бажають йому всі знайомі. Його офіс находиться під такою адресою: **786 BROAD ST., NEWARK, N. J.**

Член 76. від. У. Н. Союзу.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

Звіт з висилки пакунків

В дні 3. листопаду 1945 р. 16. відділу СУА уряджував товариські сходини в справі висилки пакунків для сиріт у Франції. Присутні і поспішили з жертвами. Того вечора зібрано около $70.00 на цю ціль.

По $5 дарували: М. Череватий, П. Ґардій, П. Боднарчук, М. Василенко; по $3: Б. Свидан, К. Микитюк, В. Козачок; по $2: А. Назаркевич, М. Сена, Р. Григорко, Р. Вазик, М. Кульчицький, Х. Романчук, Л. Пігот, А. Пшеничний; по $1: М. Андрусевич, А. Королишин, І. Козаченко, К. Гнатюк, А. Нирчак, Н. Н. Пізніше донесли: А. Біловус з Ван Дайк і В. Лазечко по $5: К. Андрусевич і А. Лишак по $2; Т. Войтович $1.75; М. Ґрошко $1.50. Пані Р. Стисловська зібрала день перед тим на вечері в д-ра Кібзея $10, дарували: д-р Кібзей, Р. Стисловська, Д. Лазар, І. Каменецький. Вол. Головчак, власник ґросерні, дарував харчів вартости $10, щоб переслати туди; пані Пшенична купила за $5; Ігнатюк і М. Василенко купили по $3.

Закуплено ще вартости $38 і розділено в кожний з 60 пакунків потрохи. Сведрів для хлопців, панчіх, шапочок, ходачків для дітей і пару черевиків хлопячих на суму $68. Картони до пакування, папір, шнурки і прочі дрібні речі $6.97, що разом зробило $120. Пересилка коштувала $61,24, на що Федерація Українців Стейту Мішиґен дала $50, решту доложив 16. відділ СУА. Пакунків було 60, завезла їх на почту пані Анна Біловус своїм автом. Всі висилано в імені кожного жертводавця.

Крім того п. Ю. Войтович сама закупила около 12 пакунків і оплатила почту в імени 37 відділу СУА. П-ні К. Амброз 1, п-ні Вокер 1. З наших 60 пані Р. Стисловсxка оплатила пересилку двох пакунків. Треба згадати, що одіж для дівчат принесли такі особи: П. Кізел, п-ні Андрусевич, П. Копій, А. Дембицька, О. Вазик, К. Ігнатюк.

60 пакунків з пересилкою коштували $181.24, а вартували багато більше завдяки жертвенности добрих людей. До нині маємо листи, що майже всі пакунки дійшли і доручені в доброму стані, крім кількох, котрі були отворені на пошті і деякі речі вибрані. Діточки і їх рідня або знайомі присилають поквітовання і подяку всім жертводавцям.

Так веде працю СУА в Дітройті, бо й решта відділів теж вислали пакунки, котрого клич в теперішний час є давайте поміч нещасним воєнним скитальцям, вступайте в члени запомогового комітету і обтріть слези тим, котрі простягають до вас руку.

За Комітет: **М. Сена.**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ВІСІМ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

ПРО ВИСИЛКУ КНИЖОК І ҐАЗЕТ ДЛЯ СКИТАЛЬЦІВ

Від близько пів року висилаю постійно нашим скитальцям в вЕропу нашу американсько-українську пресу й книжки через наших вояків. Хлопці постійно інформують мене, що ці книжки й ґазети передають нещасним жертвам війни і це приносить їм велику пільгу в їхньому горю. Вони годинами висиджують над ґазетами й книжками й варта бачити — пишуть вояки — як вони все те читають. Кажуть, що їм аж очі світяться і вони самі до себе усміхаються. А що до нас приходять різні американські й канадійські видання, очевидно крім большевицьких, то щотижня висилаю звій ґазет, а мій сусід Михорук приносить ще й свої ґазети. Усі книжки, які ми мали, то повисилали, а ще й збираємо від сусідів.

Хоч щотижня відходить така посилка ґазет і книжок певно й від інших, то проте хлопці пишуть, що того всього замало. Вони пишуть: „дайте більше!" Сьогодні я дістала ще письмо з такою просьбою: „Присилайте нам англійську літературу (часописи і книжки)".

Я з цього заключаю, що в таборах уже підовчилися англійської мови і для дальшої вправи в читанню треба їм книжок і ґазет в англійській мові. Зрештою не йде тут про мову, а про те, що в книжці написано. А книжка то правдивий приятель людини. Отже тепер справа вже для кожного упрощена. Досі могли наші американці виправдуватися, що нема українських книжок. А від тепер то цього викруту вже не будуть мати. У книгарні „Свободи" повно книжок, виданих про Україну по англійськи. Чи не добре булоб їх висилати нашим скитальцям? Вони моглиб їх давати теж і американцям, що там служать. А як хто хоче післати українсько-англійський чи англійсько-український словр, який там дуже потрібний, то може вислати і в якійсь іншій мові, доступній для наших скитальців, якщо немає українського, бо й це їм поможе в науці. Таке вони самі пишуть. Отже допоможім їм стати світовими й освіченими людьми, а це багато їм поможе в будучім життю, всеодно, чи на чужині, чи на рідній землі.

Анастазія Біловус,
Дітройт, Міш.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

AMERICAN ✚ RED CROSS

ПОМІЧ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ЖЕРТВАМ КАТАСТРОФ.

З приходом весни не раз бувають повені, які спричинюють великі шкоди. Крім цього кожної хвилини може статись якесь інше несподіване нещастя. Може завалитися шахта з робітниками, а вибух у фабриці може забити чи поранити робітників. В подібних випадках Американський Червоний Хрест завше готовий дати негайну поміч. За минулий рік він уділив поміч 266,-000 жертвам 270 катастроф.

По цілій країні, в кождому повіті є відділи Червоного Хреста є готовими кожної хвилини зявитися на місце катастрофи — чи то буде повінь, чи вибух, чи нещастя в шахті, чи в поїзді. Вони знають як і де поставити тимчасові шатра, де дістати і як видавати харчі й одяг для потерпівших. Вони знають, як у разі потреби використати всі можливости такої широкої орґанізації як Американський Червоний Хрест.

Робітники Червоного Хреста залишаються на місці нещастя доки є в тому потреба і дають відповідну поміч. У більшости випадків їх завдання зводиться до того, щоби дати потерпівшим харчі, одяг та тимчасове приміщення. Але у випадках, коли доми зруйновані, люди покалічені, а жінки залишились самі без засобів до життя, — поміч Червоного Хреста тягнеться довший час.

Часом від катастрофи терплять цілі родини, як то було минулого грудня в Пайнвил, в стейті Кентоки, підчас вибуху в шахті. Чи від вибуху у Вест Вірджінії минулого січня, де ушкоджено 22 будинки. Американський Червоний Хрест часто помагає відбудувати зруйновані доми. Якщо голова родини внаслідок поранення не в стані працювати і заробляти, Червоний Хрест дає матеріяльну підтримку родині, доки не знайдуться інші засоби.

Грошева поміч Червоного Хреста часом тягнеться кілька місяців, чи навіть років, якщо покалічена людина мусить залишити свій фах та вчитися нового. Коли родина внаслідок катастрофи тратить хату, худобу чи сільсько-господарське знаряддя і не має змоги сама те все придбати, Червоний Хрест і тут приходить з допомогою, щоби таку родину поставити якнайскорше на власні ноги.

Ось таку поміч дає Американський Червоний Хрест жертвам катастроф. Майже завше Червоний Хрест довідується негайно про потерпівших. Але ті, що не дістали негайної допомоги, повинні в тій справі звернутися до найближчого відділу Червоного Хреста.

СТРИЖУТЬ ВОЛОССЯ ДАРОМ.

В Ню Бритен, Конн., завязався Клюб Стриження Волосся Даром, коли місцеві стрижії піднесли ціну стриження з 75 центів на $1. Деякі розлючені громадяни видали заклик до місцевого населення, щоб воно вписувалося до Клюбу Стриження Волосся Даром, де члени клюбу будуть стригти волосся один одному безплатно.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". 10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.

Імя й призвище ____________________ Ч. від. ______

Стара адреса ____________________

Нова адреса ____________________

____

ПОВІДОМЛЯЄМО УРЯДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ:

10, 18, 23, 54, 59, 67, 84, 138, 250, 254, 262, 277, 350, 370, 381, 387, 390, 414, 421 й 434,

що від першого травня організатор п. А. МАЛАНЧУК, буде працювати і приєднувати нових членів у стейті КОНЕКТИКАТ.

Котрий з поданих тут відділів хотівби мати в себе орґанізаційні збори, хай про це повідомить Головну Канцелярію У. Н. Союзу. 86,91

Канадійський Старшина про Життя Українських Скитальців

(ПРОМОВА Д-РА-КАПІТАНА Ф. МАРТИНЮКА НА ВІЧУ КУК У ВИНДСОРІ)

Стою перед вами і все з пруженими нервами. Тихо сидите на кріслах і нетерпеливо чекаете, що я вам скажу, які дарунки я привіз для вас від ваших братів. Які дарунки я привіз від ваших сердечних сестер, від вашої рідні. Так, я привіз дарунки для всіх вас і нікого не обминаю, ні старого, ні молодого. Привіз дарунки для всіх живих, щирих українців.

Оце відкрию велику скриню і кожному з вас віддам той дарунок, який мені передали ваші брати і сестри-українці з Німеччини, Австрії, Голяндії, Чехословаччини, Бельгії, Франції.

Та перед тим хочу вам сказати про стрічу з уркаїнцями в Німеччині в час війни.

Ідемо дорогою, здибаемо групу людей, стаемо й питаемо:—„Хто ви є, люди?" „Ми русскі"—відповідають. „Як, — кажу — русскі, як ваша мова не звучить на російську, а більше на українську!"

Вони таки далі твердять, що вони росіяни, та що українська й російська мова то все одно. По кількох хвилинах признаюся, що я українець. Почав я їм розказувати, яку роботу українці в Канаді роблять для українського народу. Аж тоді поволі вони мені признаися, що й вони українці, але боялися сказати нам правду, щоби не були арештовані. Вони думали, що ми якісь інвестигатори.

При кінці березня і в першій половині квітня 1945 року я відвідав в Німеччині український табор недалеко Меннен, зараз по визволенні його канадійською піхотою. Насамперед прийшов до мене український професор історії з Києва. Глянув я на нього і жаль огорнув мое серце дивлячись на нього. Він лише шкура і кості. Сказав я до нього пару слів, а він таким слабеньким голосом, майже шепотом, каже, що не може довго говорити, бо сили не має, але запровадить і познакомить мене з іншими нашими інтелігентами. Попровадив він мене по таборі. Там я справді побачив і запізнався з багатьома українськими інтелігентами. Він мені правду казав, що не має сили говорити. Бо тут прибиті нуждою і горем наші інтелігенти говорять історію без слів. Хто бачив обставини, серед яких вони находяться, хто не бачив їх нужду, не мусів їм давати питань. Відповідю були їхні обставини. Відповідь була на моїх власних очах. Того жахливого виду ніколи не забуду. Пропаганда, перебільшування. Але те, що я бачив, жахливіше від всього. Щоби зважити нужду, голод і холод — тих, котрі знаходяться в тих обставинах, треба бути наочним свідком.

2,500 осіб в одним таборі. В бараці, де тісно для 50 осіб, там було 150. Ліжок зовсім немає. Кулак служить за подушку. Перина або накривало — власна шкура, що тримає кості вкупі, щоб не розсипалися. Зимна земля, матрац, а дух з уст — це огрівання. Там не перуть білля, бо не мають його. Шкура й кості ходять по таборі, декотрі опухлі з голоду, денно десятками вмірають, другі чекають на смерть. Лікарська поміч прийшла запізно; люде вмірають по 20-25 денно. Сильніші копають яму на спільний гріб, на спільну могилу. Поки мають силу, копають яму нині для себе на завтра.

Харчів майже немає. Всюди є так звана діета — одне горня зупи з якоїсь трави і кусник хліба (2 і чверть цаля грубий) раз на день.

По визволенні цего табору, про який я саме говорю, ми привезли всяку поживу. Але як я передше сказав, вже було запізно для декотрих. Багато було таких слабих з голоду та з хворобой, що не могли вже взяти з наших рук жадної поживи, а ті, що могли взяти, не могли їсти, бо зуби гнулися та дуже боліли — мусіли поликати. Але пілкнувши скоро дуже заслабали. Шлунок був переголоджений.

В таборі не було жадних ліків. Люди вмірали; їх не ліковано.

За ті пакунки, що я від Вас, дорогі приятелі, отримав, приміть щиру подяку від мене і від тих, що були в тому таборі по визволенні. Бо я майже все віддав тим, що більше потребували як я. Щира подяка для Вас всіх!

А тепер скажу Вам про українські табори по закінченні війни, де нині скитальці живуть („Д. П. кемпс"). Я відвідав їх; і то в Німеччині, Австрії, Голяндії і Франції. Таких таборів є десятки.

В кожнім таборі є яких 2,000 людей. В тих таборах всі українці. Ніхто з чужих не може ввійти до табору. Таборовики мають свою власну поліцію, своїх власних сторожів при кожній брамі. Тяжко там дістатись неукраїнцеві. В таборах є українці різного полу й віку — є чоловіки, жінки, діти, є молоді, старші; а навіть здибав я 70-річних старців. Підчас відвідин таборів мав я нагоду бачити навіть новонароджені діти.

Великий процент з тих людей, це інтелігентні професіонали. Є там славні малярі, різьбарі, артисти, історики, письменники, механіки, інжініри, професори та багато інших. По короткім часі, як закінчено війну, всі ті, що були в таборах, насамперед зорганізували комітет між собою, вибрали адміністраторів, сотворили уряд і почали добру роботу.

В першій мірі і на першим кроці створили школу. В тій школі почала провадитися робота. Потім зробили середню школу (гайскул) а пізніше й університет. Це все завдяки таборовій інтелігенції, яка більше заінтересована просвітою, як чим будь іншим.

Святе Письмо вчить, що нарід без віри загибає. Наші українці в таборах на те дуже звертають увагу. І тому збудували церкву в бараках. На власні очі я бачив прегарну церкву в бараках, прегарні малюнки таборових артистів. Були священики католицькі й православні.

Також створили таборовики майже в кожнім таборі фахові школи (трейд скул). Там один вчить другого: про електрику, мотори, всяке ремесло. Тепер згадаю, як такий табор забезпечений та хто тримає там порядок. Кожний табор має свою українську адміністрацію свою українську поліцію, свою сторожу. У браму до табору ніхто не може перейти, як не має доброго і правильного посвідчення, хто він є і звідки походить.

Тепер треба Вам сказати найважніше: про харчі, звідкіля вони їх дістають, через кого і скільки. Через УНРРА приходить найбільше харчів, убрання дуже мало, книжок майже нічого. Друге джерело харчів — це Червоний Хрест. Через Червоний Хрест приходять всякі харчі і троха убрання. Третім джерелом харчів є ми, індівідуальні люди. Але ті всі харчі, які індівідуальні люди (і наші організації з Канади та Америки) посилають до тих соток тисячів у таборах в Европі, є тільки краплиною води в морі. В тих таборах люди тільки що живуть. Там немає свіжого мяса, масла, молока, — немає цукру, кави, чаю, овочів і т. і., яке може лише тримати людину живою. Я Вам від тих всіх скитальців складаю щиру подяку за ваші добрі діла і поміч для них.

А тепер скажу Вам щодо убрання. Убрання кожний має своє власне — і то все, що має. Як би стягнув сорочку, як її ще має, і хотів залатати, то мусить сидіти голий, бо другої не має, щоб перебратись. Їхні чобіт не бачили довгий час: люди босі, обдерті, півголі. Чекають на якусь поміч, і ми всі якнайскорше мусимо уділити їм ту поміч, яку тільки можемо. Не завтра, але нині! Нашим святим обовязком є помогти тим, що помочі потребують — нашим скитальцям.

Купити там щось взагалі неможливо. Все дуже дороге. Наприклад, одна кварта молока коштує десять долярів, один бохонець хліба десять долярів за одного папіроса треба заплатити доляра. Це тільки Вам надмінюю пару річей, щоб дати Вам до зрозуміння, як там обставини. Та пожива, що її там дістають легально, абсолютно невистарчає на життя, а поза тим, як то кажуть на „Блек маркет", не можна нічого купити, бо немає защо, немає грошей. Одна лишається — повільна голодова смерть, як не прийде вчасно поміч.

Як би ви були зі мною в той час в таборі і побачили, яку роботу скитальці провадять, який щирий дух живе в тих людях, як вони раділи стрічею зо мною, як дякували, як молили, то камінне серце здригнулось би. Ви з радости й жалю не були б в силі стримати сльозу в очах — ваше серце хотілоб вискочити, билось би скорше і скорше. Ваша кров в жилах плилаб іначе шептаб Вам до уха — ось важне — превважне: їх треба врятувати.

У всіх таборах є звиш 600,000 людей. Є там цілі родини — родичі з дітьми, брати і сестри. Декотрих силою вивозять у Росію, багато з великої розпуки поповняють самогубство. Обставини дуже прикрі, прямо невиносимі. Є великі переслідування, як політичні, так і религійні.

Централне Українське Допомогове Бюро в Лондоні для українських скитальців робить великі заходи, старається всіми силами дати якнайбільшу поміч їм: посилає поживу, убрання і все, що може. Але всего того замало. Наші українські скитальці досі голодні, обдерті пів-голі й босі, а при тому працюють днями і ночами для добра цілого українського загалу, для добра українського народу.

Згадане Бюро в Лондоні несе поміч скитальцям не тільки тим, що розділює харч, убрання і всякі інші речі, які Ви висилаєте, але також охоронило багато скитальців перед висланням у Совєти. ЦУДБ в місяці січні, як вам повинно бути відомо, бо було надруковано майже у всіх часописах, вислало два меморіяли до ООД в справі українських скитальців в Европі.

Тут можна говорити день і ніч, бо є про що говорити, є над чим дискутувати. Але найкраще, поставмо собі питання: чим, як — якнайбільше поможемо українським скитальцям в Европі? Я Вам представив те гірке й нуждене положення українських скитальців, яке я сам бачив. Передав я вам від них ті „дарунки" — ті оплакані гіркими сльозами прозьби, ті щирі мольби до Вас від їх щирого українського серця. Вони від Вас очікують відповіді — не завтра, але нині, при цім столі. Подивіться перед себе у спитайте себе: Коли українські скитальці мали такий обід? Як ще довго мусять ждати на такий обід? А може не діждуть, може не дочекають, бо голодова і холодна смерть кожної хвилини заглядає їм ввічі. Вони там голодні й нагі, не борються за себе, але як самі знаете дуже добре, борються і будуть боротися за правду українського народу, за визволення України.

Я Вам не хочу диктувати, скільки Ви маєте дати на рахунок українських скитальців. Ви спитайте свого власного розуму — свойого сумління! Скільки дасте на таку справу. То все на тім нічого не потерпите у порівнянні до терпінь, які переносять тепер наші українські скитальці.

Дайте один — дайте всі — але дайте — і дайте дуже щиро — з вашого щирого серця. А хто дає щиро, той дає нині. Хто дає нині, того дар двічі вартісніший від пізного.

Подяка Вам прийде пізніше, подяка Вам прийде вся нараз — бо прийде час, що чорні хмари в Европі розійдуться, велика буря втихне, і сонце, на котре ми вже так довго очікуємо зійде, і засвітить на землях нашої великої могутньої, вільної соборної України.

(„Новий Шлях").

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів ,що місячні збори відбудуться в неділю, 5. травня, зараз по Сл. Божій, в сали парохіяльній. Просимо членів прийти на час і вирівнати свої довги. — Уряд.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що збори відбудуться в неділю, 5. травня, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в годині 2. пополудні. Взиваемо всіх членів прийти на час, бо делегат дасть звіт з конвенції. Також взиваемо членів платити свої вкладки на час, бо інакше будуть суспендовані. — М. Галькевич, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 78, відбудуться в неділю, 5. травня, в гали церковній, по Сл. Божій. Просимо членів прийти і заплатити свою місячну належитість. — Уряд: І. Молочник, предс.; С. Кікцьо, кас.; М. Шайняк, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 4. травня, в годині 7.30 ввечір, на 435 Мейн ул., в Ст. Боніфейс Галі. Просимо всіх членів прийти на збори, бо будуть важні справи. — Сергій Вінярський, предс.; Іван Бурней, секр.

Максимюка Сильвестра, родом з с. Загайці Великі на Волині, який виїхав до Ню Йорку чи до Дітройту около 1925 р., пошукує мистецьаляр професор **Artemi Kiryluk,** Innsbruck, Karmelitergasse 10, Tyrol, Austria.

Тіцького Василя, родом з Черча, шукає брат **Peter Tickyj,** UNRRA Lager B 17/5, Karlsfeld b. Munchen (13 E), Germany.

ПОШУКУЮТЬ

ІВАН БРИЛИЧ з села Лініця Велика, пов. Старий Самбір, Галичина, пошукує **ТЕОДОРА ГУРНЯКА, РОЗАЛІЮ ЛУЦАК І СЕНЬКА БРИЛИЧ.** Писати:

BRYLYCZ JAN
Rue-Bar-la Duc No. 61, a Harnes Pas De Calais, France

КУРТЯКА АНДРІЯ
останньо жив у Ню Йорку, Америка, шукає
ДЕМКОВИЧ СИЛЬВЕСТЕР
з Бірчі.
DEMKOWYCZ SILWESTER
D. P. Camp Villach, Volkendorf, Austria (Karnten)

ПОШУКУЮ РІДНІ Й ЗНАЙОМИХ:
1) Стриїв **СЕМЕГЕН ДМИТРО І МИХАЙЛО,** походять з села Курині, пов. Бережани, цілий час жили в Ню Йорку; або їхні діти хай відізвуться до мене.
2) **Федик Анна дочка Катерини.**
3) **Мостранський Стефан.**
4) **Мостранський Володимир.**
5) **Гладій.** 6) **Уяронко.**
7) **Богайчук Михайло.** Повище згадані походять з села Мечищова, пов. Бережани.
8) **Бабей Петро** з Бережан.

Повище згадані особи прошу ласкаво зголоситись на мою адресу на скитальщині: **SEMEGEN IWAN, Innsbruck, Innstrasse 40 Porter, Tyrol, Austria (Osterreich).**

МИКОЛА ВІЛЬЧИНСЬКИЙ пошукує свого стрийка **МИКОЛУ ВІЛЬЧИНСЬКОГО.** Хто про нього знає, або він сам, хай напише до:
M. FUK
946 Melrose Ave., Ambridge, Pa.

ІВАН ВИСЛОЦЬКИЙ, брат б. посла Александра, пошукує свого брата **ТЕОДОЗІЯ,** що від 1908 р. жив у Злучених Державах, у Гомстед, Па., або Пасайк, Н. Дж. Сестри пропали без вісти. Адреса Івана:
Fuessen, D. P. Camp V-63, Bavaria, Europe.

ТАРЗАН, ч. 1373. Акробатична погоня.

SUDDENLY TARZAN HEARD A NOISE DOWNSTREAM.

THE NEXT MOMENT HE SAW A STRANGE APE SWING ACROSS ON A VINE.

IN AN INSTANT TARZAN WAS AFTER HIM.

BUT THIS TIME THE APE-MAN WAS FOLLOWING ONE WHO COULD TRAVEL AS FAST AS HIMSELF.

Нагло Тарзан почув гомін в долішнім бігу потока.

І в цій хвилині побачив, як дивна малпа гойдалася, щоб перескочити потік на диким винограді.

В одній хвилині Тарзан пустився за малпою.

Та тим разом Тарзан гнав за таким, хто вмів вікати так швидко, як він самий.